

BAHARDA ÖLMEK

Ralf Rothmann 1953, Schleswig doğumlu. Gençliği Ruhr havzasında geçti. İlk öykü kitabı *Messers Schneide* 1986'da yayımlanan yazar, yapıtlarıyla 2005'te Heinrich Böll ödülüne, 2006'da Max Frisch ödülüne, 2013'te Friedrich Hölderlin ödülüne layık görüldü. Berlin'de yaşıyor.

Başlıca kitapları: *Stier* (Boğa, 1991), *Milch und Kohle* (Süt ve kömür, 2000), *Der Gott Jenes Sommers* (O yazın tanrısı, 2018) *Feuer Brennt Nicht* (Ateş yanmıyor, 2009), *Junges Licht* (*Genç Işık*, 2004)

Esen Tezel 1978 yılında İstanbul'da doğdu. Alman Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nü bitirdi. Franz Kafka, Stefan Zweig, Thomas Mann, Thomas Bernhard, Emine Sevgi Özdamar, Cees Nooteboom gibi yazarların yapıtlarını dilimize kazandırdı. Halen serbest editör ve çevirmen olarak çalışmaktadır.

RALF ROTHMANN

Baharda Ölmek

Roman

Çeviren
Esen Tezel

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5374
Edebiyat - 1533

Baharda Ölmek / Ralf Rothmann
Özgün adı: **Im Frühling sterben**
Çeviren: **Esen Tezel**

Kitap editörü: **Dürrin Tunç**
Düzeltili: **Devrim Çakır**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Elma Basım Yayın İletişim Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No: 162/7
Küçükçekmece / İstanbul
Tel: 0212 697 30 30
Sertifika No: 12058

Çeviriye temel alınan baskı: Suhrkamp Verlag, Berlin, 2015
1. baskı: İstanbul, Mayıs 2019
ISBN 978-975-08-4506-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2015
Sertifika No: 12334
© Suhrkamp Verlag Berlin 2015

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

BAHARDA ÖLMEK

Korukları babalar yedi ama
dişleri kamaşan, oğullar oldu.

Hezekiel

Suskunluk, hele ki ölüm konusundaki o derin suskunluk, sonuçta hayatın bir gün kendiliğinden içini gerçekle doldurduğu bir boşluktur. Eskiden babama saçının gürlüğünden söz ettiğimde bunun savaşta olduğunu söylerdi. Kafa derilerine her gün huş ağacı özünü sürerlermiş, bunun üstüne yokmuş; bitleri yok etmezmiş ama güzel kokarmış. Huş ağacı özünü ve savaş, bir çocuk için bağdaştıramaz olsa da başka bir şey sormazdım; zaten –o günlerin bahsi açıldığında genellikle olduğu gibi– sorsam da daha ayrıntılı bir cevap alamayacaktım. O cevap yıllar sonra, asker mezarlarının olduğu bir fotoğrafa bakıp cephe gerisindeki çoğu değilse de birçok haçın genç huş ağacı gövdelerinden yapıldığını gördüğümde geldi.

Babamın itici görünmeden gülümsediği nadirdi. Çıcık elmacık kemikleri ve yeşil gözlerin baskın olduğu solgun yüzüne bir melankoli ve yorgunluk ifadesi hâkimdi. Geriye taradığı, ensede kazınmış kumral saçlarını Brisk saç pomadıyla şekillendirirdi, gamzeli çenesi daima pürüzsüzdü ve görünüşe bakılırsa dudaklarının zarif çekiciliğinin huzurunu bozduğu kadın sayısı hiç de az değildi; bununla ilgili hikâyeler vardı. Azıcık kısa burnunun ucu hafif kalkıktı, bu da onu yandan biraz daha genç gösteriyordu. Kendini rahat hissettiği anlarda bakışlarında şakacı bir insancılık ve empatiye yönelik bir zekâ ortaya çıkardı. Fakat yakışıklılığının farkında değildi; fark etseydi de muhtemelen inanmazdı.

Bütün komşular onu, bu yardımsever adamı sever, ondan bahsedilirken sık sık “efendi biri” olduğu söylenirdi; maden ocağındaki iş arkadaşları ona övgüyle “kazıcı” derlerdi ve bugüne dek kimse onunla kavga etmemişti. Genellikle, parlaklığını daha ilk yıkamada kaybeden fitilli kadife pantolonlar ve C&A marka ceketler giyerdi.

Fakat bunların renkleri daima özenle seçilir, seçilirken yaşanan kısa duraksama ve zevkli kombinasyondan duyulan mutluluk hissedilirdi; asla spor ayakkabı, fırçalanmamış bir ayakkabı, havlu çorap ya da kareli gömlek giymezdi. Süt sağıcı ve daha sonra madenci olarak yaptığı ağır iş vücut duruşunu bozmuş olsa da babam aslında dünyada görülmemiş bir şeydi: zarif bir işçi.

Arkadaşı yoktu, arkadaş aradığı da yoktu, hayatı boyunca tek başına bir suskunluk içinde kaldı, kimse bu suskunluğu onunla paylaşmak istemedi; bütün komşularla kahve içen ve cumartesi-leri onsuz dansa giden karısı bile. Kambur sırtına rağmen daimi ciddiyeti ona insanın gözünü korkutan, otoriter bir hava verirdi ve melankolik hali sadece günlerin ağır ağır akışının verdiği bıkkınlıktan ya da bedenen yıpratıcı işinden, öfkeden ya da gerçekleşmemiş hayallerden ileri gelmiyordu. Kimse omzuna vurup ona, “Hadi Walter, başını dik tut!” dememişti. Bu, daha önemli şeyler görmüş, hayat hakkında söyleyebileceğinden fazlasını bilen ve bildiklerini anlatacak kelimeleri bulsa bile bunun kendisi için kurtuluş olmayacağı sezen birinin ciddiyetiydi.

Geçmişinin karanlığında, yağmur çamur demeden maden ocağına pedal çeviriyordu; taş düşmesinin neden olduğu birçok yaralanma ve kırık hariç hiç hasta olmamış, soğuk algınlığı bile geçirmemişti. Fakat maden işçisi olarak yerin altında geçirdiği yaklaşık otuz yıl, (o zamanlar bu işi yapan herkes gibi, kulak koruyucu takmadan) hava basınçlı çekiçle kömür başında yaptığı sayısız mesai ve fazla mesai sağır olmasına yol açmıştı, hiçbir şeyi ve hiç kimseyi duymuyordu; annem hariç. Onunla gayet normal sohbet edebilmesini sağlayan şeyin annemin ses frekansı mı, yoksa dudaklarını hareket ettiriş şekli mi olduğu benim için bugün hâlâ bir muamma. Babama bir şey söylemek isteyen diğer herkes bağırarak ya da el kol hareketleri yapmak zorundaydı, çünkü işitme cihazı takmıyor, bu cihazdan birtakım yan sesler ve rahatsız edici çınlamalar geldiğini iddia ederek takmaya yanaşmıyordu. Bu da onunla iletişimi büyük ölçüde zorlaştırıyor, böylece yalnızlığı aile arasında da giderek artıyordu.

Yine de benim izlenimime göre, etrafında her yıl biraz daha yoğunlaşan bu mutlak sessizliğin içinde en azından mutsuz değildi. En sonunda çalışmaktan tükenmiş, erken emekliye ayrılmış ve bundan duyduğu utanç yüzünden hızla alkolik olmuş bir adam

sıfatıyla hayattan tek beklentisi, bayiden gazetesini ve son Jerry Cotton romanını almaktı; dolayısıyla doktorlar ona 1987 yılında, altmış yaşına bastığında, yakında öleceğini söylediklerinde pek de etkilenmiş görünmedi. Daha hastalığın başında “Vücuduma bıçak değdirmem” demiş ve ne sigarayı, ne de içkiyi bırakmıştı. Sadece en sevdiği yemek olan ıspanak ve kavrulmuş patatesli çırpılmış yumurtayı biraz daha sık istemeye başlamıştı ve votkayı annemden saklamak için bodruma, kömürlerin altına koyuyordu. (Duvarda hâlâ deri bandı ve süslü ayağıyla süt sağma taburesi asılıydı.)

Emekliliğinin şerefine ona güzel bir defter hediye etmiş, bana hayatını, ben doğmadan önceki yıllardan kayda değer dönemlerle ilgili bir şeyler çiziktireceğini ummuştum ama defter neredeyse tamamen boş kaldı. Sadece birkaç kelime not etti, muhtemelen anahtar kelimeler, kulağa yabancı gelen yer isimleri; ve ilk kanamadan sonra bana en azından ’45 yılının ilkbaharındaki o haftaları daha ayrıntılı anlatmasını rica ettiğimde bitkin bir el hareketiyle reddederek adeta sağırılık mağarasında yankılanan, çınlayan sesiyle şöyle dedi: “Ne için? Bunları zaten anlatmadım mı? Yazar olan sensin.” Sonra elini gömleğinin içine sokup kaşındı, pencereden dışarı baktı ve yarı duyulur bir sesle ekledi: “Umarım bu bok hemen biter.”

Onun tarafından duyulmamak bizi birbirimize karşı da dilsizleş-tirmişti; annemle ben ölüm döşeğinin başında günlerce tek kelime konuşmadan oturduk. Odanın duvarları kafa hizasına kadar açık yeşile boyalıydı ve yatağın tepesinde Édouard Manet’in “Rueil’deki Ev” resminin bir röprodüksiyonu asılıydı. Bu resmi daima sevmişimdir; üstelik sadece görünüşte öylesine hafif, neredeyse müzikal anlatımından ve hiçbir yerinde gökyüzü görünmediği halde vuran yumuşak yaz ışığından dolayı da değil: Ağaçlar, çalılıklar ve kırmızı çiçeklerle çevrili, girişi sütunlu, koyu sarı villanın, kırklı yılların başında babamın süt sağıcılık eğitimini aldığı, Kuzey Almanya’daki çiftliğin sahibinin eviyle uzaktan bir benzerliği var. Annemle babam orada tanışmışlar; ben de çocukken o yakınlarda birkaç mutlu tatil haftası geçirmiştım. Hâlâ kanalın kenarında oturan akrabalarımız vardı.

Ruhun kır evine şimdi akşam güneşi vuruyordu. Plastik çerçeve günün son sıcakıyla çıtırdıyordu; oturduğu sandalyede arkasına yaslanmayan ve sanki ölü evine kısa bir ziyarete gelmiş gibi çantasını kıvırdığı kolundan sarkıtan annem su şişesini gölgeye aldı. Saçı her

zamanki gibi kusursuzca ve gereğinden fazla spreyle şekillendirilmişti; ayağında süet topuklu ayakkabılar, üzerinde kendi diktiği, ince çizgili, gece mavisi bir takım vardı ve hafifçe içini çektiğinde içki kokusu alıyordum.

Anne babamla geçirdiğim on sekiz yıl boyunca ve daha sonra, Noel’lerde ya da doğum günlerinde yaptığım nadir ziyaretlerde, ikisi arasında en ufak bir sevgi jesti görmedim, ne dokunma, ne sarılma, ne de üstünkörü bile olsa bir öpücük; onun yerine birbirlerine gündelik ıvrık zıvrıkla ilgili hep aynı suçlamalarda bulunur veya körkütük sarhoş bir vaziyette mobilyaları kırıp dökerlerdi. Fakat o gün annem birdenbire alnını babamınkine dayadı, zihni gittikçe bulanık kocasının elini, sanki oğlundan utanmışçasına kaçamak bir şekilde okşadı ve babam gözlerini açtı.

İçine işleyen kömür tozundan ötürü hâlâ kalem çekilmiş gibi duran gözleri günlerdir alışılmadık derecede büyük ve berraktı; gözakları sedef gibi parlıyor, gözbebeğinin koyu yeşilinde kahverengi lekeler seçiliyordu; titreyerek parmağını kaldırıp, “Duydunuz mu?” dedi.

Sağırılığı bir yana, ortalık tamamen sessizdi, ne çiçeklerin açtığı hastane bahçesine bakan pencereden ne de koridordan ses geliyordu; rutin ziyaret saati sona ermiş, akşam yemeği çoktan servis edilmiş, tabak çanak az önce toplanmış, nöbetçi hemşire hastaları dolaşmıştı. Annem kafasını belli belirsiz sallayarak mırıldandı: “İşte yine savaşa gitti.”

Bunu nereden anladığımı sormadım. Sırf bu bilgide ortaya çıkan mahremiyet bile bana bunun doğru olduğunu gösteriyordu; gerçekten de babam biraz sonra “Orada!” diye bağırdı ve çaresizce bir endişeyle bir anneme bir bana baktı. “İşte yine! Duymuyor musunuz?” Parmakları göğsünün üzerinde daireler çiziyor, pijamayı bir buruşturup bir düzeltiyor, bir yandan da yutkunuyordu; derken kendini yastığa bıraktı, kafasını duvara çevirdi ve gözlerini kapatarak şöyle dedi: “Gittikçe yaklaşıyorlar! Nereye gidebiliriz, bir bilsem...”

Annemle babamın Kitabı Mukaddes’inde, içi Schätzlein’den alınmış süpermarket fişleriyle dolu o yırtık pırtık deri nüshada, birisi Eski Ahit’ten bir ayetin altını çizmiş, kalemle değil muhtemelen işaret ya da başparmağının turnağıyla; ve gotik harflerle yazılmış kitap yıllardır raflarımda ya da dolaplarımda durduğu

halde ince kâğıttaki o çentik daha az evvel atılmış gibi görünüyor. “Toprağı sürdürdüğünde sana devamlı mahsul vermeyecek” diyor o ayette, “Yeryüzünde geçici ve fanisin.”

Karanlığın içinde hayvanların çıkardığı tek gürültü, geviş getirirken çenelerinden gelen sesler ya da yemlik parmaklığının arkasında nefes alıp verişleriydi. Gaz lambasının ışığı ara sıra içleri pembe, siyah delikleriyle, nemli bir burnu sıyrıp geçiyor ya da boynuz gölgelerinin kireç badanalı duvara vurmasına neden oluyor, orada iki adım uzunluğunda yükselen gölgeler sonra hemen yine solup gidiyordu. Kır kırlangıçlarının otluğun altındaki yuvaları henüz boştu ama karanlıkta görünmeyen kedi yavrularının miyavlaması geliyordu.

Döşemeye şarıl şarıl sidik akıyordu, binanın arka tarafını tatlımsı bir mısır ve kepek kokusu sarmıştı; orada tek tek bölmelerde kalan gebe inekler, onlar için muhtemelen gezinen bir ışık noktasından ibaret olan mavi iş tulumlu adama koca koca gözleriyle bakıyorlardı. Buna karşılık hiçbiri kımıldamıyordu; ancak genç süt sağıcı güğümlerin durduğu odaya girince neredeyse tamamen beyaz olan –sadece kalça eklemine bir benek vardı– bir tanesi yüksek sesle böğürdü. Kuyruğu havayı dövüyordu.

“Sakin ol, gidiyorum” diye mırıldandı Walter ve kapıyı kapadı. İki düzine ya da daha fazla çiğ süt güğümü duvar dibine dizilmişti. Dışı mat gri güğümlerin içi tertemiz yıkayıp kurulanmış, ayna gibi parlıyordu. Fakat tülbentler, önlüklerle lastik çizmelerin arasında yerde duruyordu; Walter kızgın bir ifadeyle dilini damağında şaklattıktan sonra lambayı kancaya astı. Ardından tenekede bir leğene su doldurdu, içine bir avuç sodyum karbonat attı ve gevşek dokunmuş pamuklu kumaşı suya bastı; sonra birkaç süt sağma taburesini rafa kaldırdı, arapsabunu kutusunu kapatıp kapağı sıktı ve avluya çıkan kapıyı açtı.

Ihlamur ağacından bir ardıçkuşu sürüsü havalandı; çiftlik sahibinin evinde ışık yoktu. Thamling’in ihtiyar köpeği Motte basamaklarda uyuyordu. Saat kulesinin kömürleşmiş kirişleri mor gökyüzüne uzanıyor, yağmur oluşu aşağı sallanıyordu. Gerçi patlayan pencereler bu arada tahta kaplanmıştı ama çaprazlanmış iki orağın altında siyah bir atın olduğu çiftlik armasını hâlâ ön bahçede duruyordu. Sütunlu giriş de zarar görmüş ve yamulmuştu; bom-

bardıman uçaklarının saldırısı, tapınaklarınkini andıran kanallı sütunların aslında arkasında farelerin yaşadığı alçılanmış, içi boş kalaslar olduğunu ortaya çıkarmıştı.

Walter avluyu geçip demirhaneye girdi ve dana ahırına giden kapıyı açtı. Yerdeki saman çöpleri ani esintiyle döne döne havalandı. Walter gaz lambasını kaldırarak kara tahtadaki duyuruyu, ordu levazım dairesinin talimatını okudu. Sonra pencereyi kapadı, su deposuna tık tık vurdu ve yemliklere göz attı. Sazlardan yapılmış dev damın altında iki yüzden fazla hayvan barınırdı ama şu anda sadece kırk hayvan bulunuyordu, siyah beyaz benekliler ilk kızışma dönemine girmek üzereydi. Walter davetkâr bir tonda, hafif bir ıslık çaldı; bunun üzerine bazıları parmaklığa yaklaşarak alınlarından burunlarına uzanan beyaz lekeyi okşamasına izin verdiler ve başparmağını emdiler.

Avluda domuz kalmadığından beri gittikçe daha fazla danaya el konuluyordu. Hayvanların rahat üçte birinin böğründe tebeşir işareti vardı; Walter bir kova dolusu kepeği yemliğe boşalttı, çıkarken kapıyı kapadı ve anayolu geçti. Süthane girişinin hemen yanındaki eski at ahırında kaçaklar yaşıyor, her aile bir bölmede kalıyordu; akşam sessizliğinde kadınların, çocukların ve bir akordeonun sesi duyuluyordu. Orada oturanlara yemek yapmak yasak olduğu halde tel kafesli pencerelerden duman yükseliyor, kavrulmuş soğan ve sıcak küllü su kokusu geliyordu.

Süthänenin saçığının altına gerilen iplere bir sürü çarşaf ve bebek bezi serilmişti; hafif bir esintiyle Walter'in yüzüne ipeksi bir şey değdi: soğuk çoraplar. Onun yanında işlemeli ince bir gömlek asılıydı, Elisabeth bunu geçen hafta sonu giymiş ve uzun süre çıkarmak istememişti; Steinhäger'i¹ içtikten sonra bile. Ancak kendi deyimiyle “bombok olduktan” sonra çabucak kafasının üstünden sıyrıp çıkarmış ve yüzünde tiksinti ifadesiyle Walter'in leğenine bastırılmıştı. Çıplakken daha da çelimsiz, siyah siyah parlayan kılları olmasa neredeyse çocuksu görünüyordu; Walter parmak uçlarını gömleğin işlemelerinde gezdirdi. Fakat tam koklamak için öne eğilmişti ki, çarşafın arkasından bir ses geldi: “Eee, kurumuş mu?”

Frau Isbahner yem mutfağının kapısında oturmuş, bir mumun ışığında patates soyuyordu. Elinde parmaksız eldivenler, üzerinde

---

1 Tadı cine benzeyen ve ezilmiş tohumlardan yapılan bir içki (ç. n.)

yırtık pırtık bir manto vardı; gri saçlarını topuz yapmıştı. Birlikte yaşadığı iki kızı gibi o da ince dudaklıydı ve çenesini boynuna doğru çektiğinde gıdısı çıkıyor, donuk donuk parlayan, damarlarla kaplı, büyük bir şişkinlik oluşuyordu. “Sadece süte bir bakacaktım” dedi Walter. “Üşümüyor musunuz?”

Kucağında kedi uyuyan kadın evet anlamında başını salladı. “Ama işte dışarının havası daha temiz” diye mırıldandı ve bir patatesin filizlerini oyarak çıkardı. “Demek süte bakacaktın... Çok detaycısın, öyle değil mi? Nasıl olacak bu senin süt? Beyaz mı yoksa gri mi; belki de sarımsı? Soğuk mu değil mi, ekşi mi tatlı mı? Üstü kaymaklı mı, hafif koyulaşmış mı? Adem’le Havva’dan beri süt süttür, bakmana gerek yok.” Patatesleri bir tencereye boşaltıp Walter’e gülümsedi; bunu yaparken takma dişleri yerinden oynamıştı. “Hiçbir şey çaldığımız yok evlat. İdare edip gidiyoruz. Kaçağız biz, hırsız değil.”

Walter mahcup bir edayla gözlerini kırıştırdı. “Öyle olduğunuzu söyleyen de yok, değil mi? Fakat Thamling hâlâ Malente’de, dolayısıyla akşam turunu ben atmak zorunda kaldım. Liesel yok mu?”

“Ah o ihtiyar tilki...” Kadın dilini hafifçe damağında şaklattı. “Yine mi Malente’de? Dışarlarda ne yapıyor merak ediyorum. Arpası fazla mı geldi? Genç kız peşinde mi koşuyor? Hem de karısı burada hasta yatarken...”

Walter anahtarı çıkardı. “Hayır hayır, traktör meselesi yüzünden. Üçünü alıp götürmüşler ama listede sadece iki tane yazıyordu. Onun için dilekçe vermesi gerekiyor.”

Kadın kafasını salladı. “Ah Tanrım, sanki bir faydası olacak da... Ev için kim bilir kaç dilekçe verdim... Hepsi nanay! Yalnız dikkat etsin de onu hemen oracıkta alıkoyup cepheye göndermesinler. Ellerine geçeni bırakmıyorlar, bu ara ne var ne yoksa topluyorlar. Rus askeri Oder’de, muhtemelen pek yakında da Berlin’e varır, haberin var mı?”

“Hayır” dedi Walter ensesini kaşıyarak. “Ben süt sağıcıyım, politikadan anlamam. Hem burada düşmanların radyo istasyonlarını kimse dinlemez.”

Frau Isbahner tek gözünü kıstı. “Yani ne demek istiyorsun, ben dinliyor muyum? Bana kuşlar haber verdi. İlkbahar için deli olan o küçük şeyler. Bu hayatta nasıl da gezip tozuyorlar! Yanıma oturup bana güzel Batı Prusya’mızı anlatıyorlar; en iyi tahıl oradadır. Ayın